

ศาสตราจารย์
ทางการศึกษา
*Educational
Weapons*

ปฐมบท

ธีรศักดิ์ อุ่มรัมย์ อุมไมะอิชชัย
ชงชัย สัมบุรณ์
ถาวรวรรณ ทวีการ
เอกรินทร์ สังข์ทอง
ฐิติกร ทองสุกใส
จุฑาพล วงสร

ศาสตราวุธทางการศึกษา
Educational Weapons

ปฐมบท

ศาสตราวุธทางการศึกษา *Educational Weapons*

ปฐมนบท

ธีรศักดิ์ อุปรมัย อุปไมยอริชัย

ธงชัย สมบูรณ์

ดาวรุวรรณ ทวีลการ

เอกรินทร์ สังข์ทอง

จิตติกร ทองสุกใส

จตุพล ยงศรี

 สำนักพิมพ์
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

2568

160.-

ศาสตราจารย์ทางการศึกษา : ปฐมบท / ธีรศักดิ์ (อุปรมัย) อุปไมยอริชัย และคณะ

1. การศึกษา -- แง่เศรษฐกิจ. 2. การศึกษา -- แง่สังคม. 3. การศึกษาต่อเนื่อง.
3. การพัฒนาแบบยั่งยืน -- แง่การศึกษา. 4. การบริหารการศึกษา.
- I. ธีรศักดิ์ (อุปรมัย) อุปไมยอริชัย. II. ธงชัย สมบูรณ์. III. ดาววรรณ ถวิลการ.
- IV. เอกรินทร์ สังข์ทอง. V. ฐิติกร ทองสุกใส. VI. จตุพล ยงศรี.

370.13

ISBN (e-book) 978-616-626-785-3

สพจ. 2724

assคณคำวิชาการ สู้สังคม
Knowledge to All
www.cupress.chula.ac.th

สิทธิในการผลิตและพิมพ์หนังสือเล่มนี้เป็นของสำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยแต่ผู้เดียว
การผลิตและการลอกเลียนหนังสือเล่มนี้ไม่ว่ารูปแบบใดทั้งสิ้น
ต้องได้รับอนุญาตเป็นลายลักษณ์อักษรจากสำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

จัดทำโดย สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ครั้งที่ 1 พ.ศ. 2568

www.cupress.chula.ac.th [CUB6709-005K]

โทร. 0-2218-3562-3

บรรณาธิการอำนวยการ : รองศาสตราจารย์ ดร.วิมลวรรณ พิมพ์พันธุ์

กองบรรณาธิการฝ่ายวิชาการ : ศาสตราจารย์กิตติคุณ ดร.ปิยนารถ บุนนาค

ศาสตราจารย์ ดร.ปราโมทย์ เดชะอำไพ

ศาสตราจารย์ นายแพทย์ชิษณุ พันธุ์เจริญ

รองศาสตราจารย์ ดร.พิมพ์พันธุ์ เดชะคุปต์

ผู้ประสานงาน : วาสนา ข้าเซ็น

พิสูจน์อักษร : พุรคอน สลาม

ออกแบบปกและรูปเล่ม : สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

สั่งซื้อได้ที่

ศูนย์หนังสือแห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ถนนพญาไท เขตปทุมวัน กรุงเทพฯ 10330

<http://www.chulabook.com>

โทร. 08-6323-3703-4

customer@cubook.chula.ac.th, info@cubook.chula.ac.th

Apps: CU-eBook Store

คำนำ

ศาสตร์อาวุธทางการศึกษา เป็นอาวุธที่สร้างความเป็นมนุษย์ให้สมบูรณ์ จึงต้องอาศัยการศึกษาเป็นจุดเริ่มต้นเพื่อเป็นเกราะป้องกันทางความคิด ตลอดจนการพัฒนาและส่งเสริมบทบาทของการศึกษาให้มีความยั่งยืน เมื่อการศึกษาเป็นอาวุธต้องรับรองให้เกิดมาตรฐานวิชาชีพพร้อมทั้งเล็งเห็นข้อเสนอแนวทางในการนำไปปฏิบัติให้เกิดรูปธรรม เกิดภาพฉายของการศึกษาตลอดชีวิต เกิดนวัตกรรม เกิดความสมดุลของการเปลี่ยนผ่านในยุค VUCA และ BANI เพื่อสร้างอำนาจทางการศึกษาสู่การปรับเปลี่ยนฐานคติต่ออาชีพอาวุธให้มีความทันสมัยจนถึงระดับสถาบันอุดมศึกษา ในการสร้างฐานผลิต ให้เกิดกำลังคน สร้างรายได้ สร้างงาน สร้างอาชีพ ตลอดจนยึดมั่นในหลักพระพุทธศาสนา “พระธรรมวินัย” วินัย ย่อมเป็นหน้าที่ของผู้ที่ได้รับการศึกษา และใช้ประโยชน์จากการศึกษานั้นให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อประเทศอันเป็นที่รักยิ่งของปวงชนชาวไทย

หนังสือเรื่อง “ศาสตร์อาวุธทางการศึกษา : ปฐมบท” เล่มนี้ได้รับความกรุณาจากคณาจารย์หลากหลายภูมิภาค ได้แก่ ภาคเหนือ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ภาคกลาง และภาคใต้ นับว่าเป็นการสร้างพลังงานเชิงบวกให้แก่นิสิตนักศึกษา คณาจารย์ และบุคคลทั่วไป ขอขอบพระคุณรายนามจากบรรณานุกรมท้ายเล่มทุกท่านสำหรับใช้ประกอบการอ้างอิง มา ณ โอกาสนี้

คณะผู้จัดทำ

สารบัญ

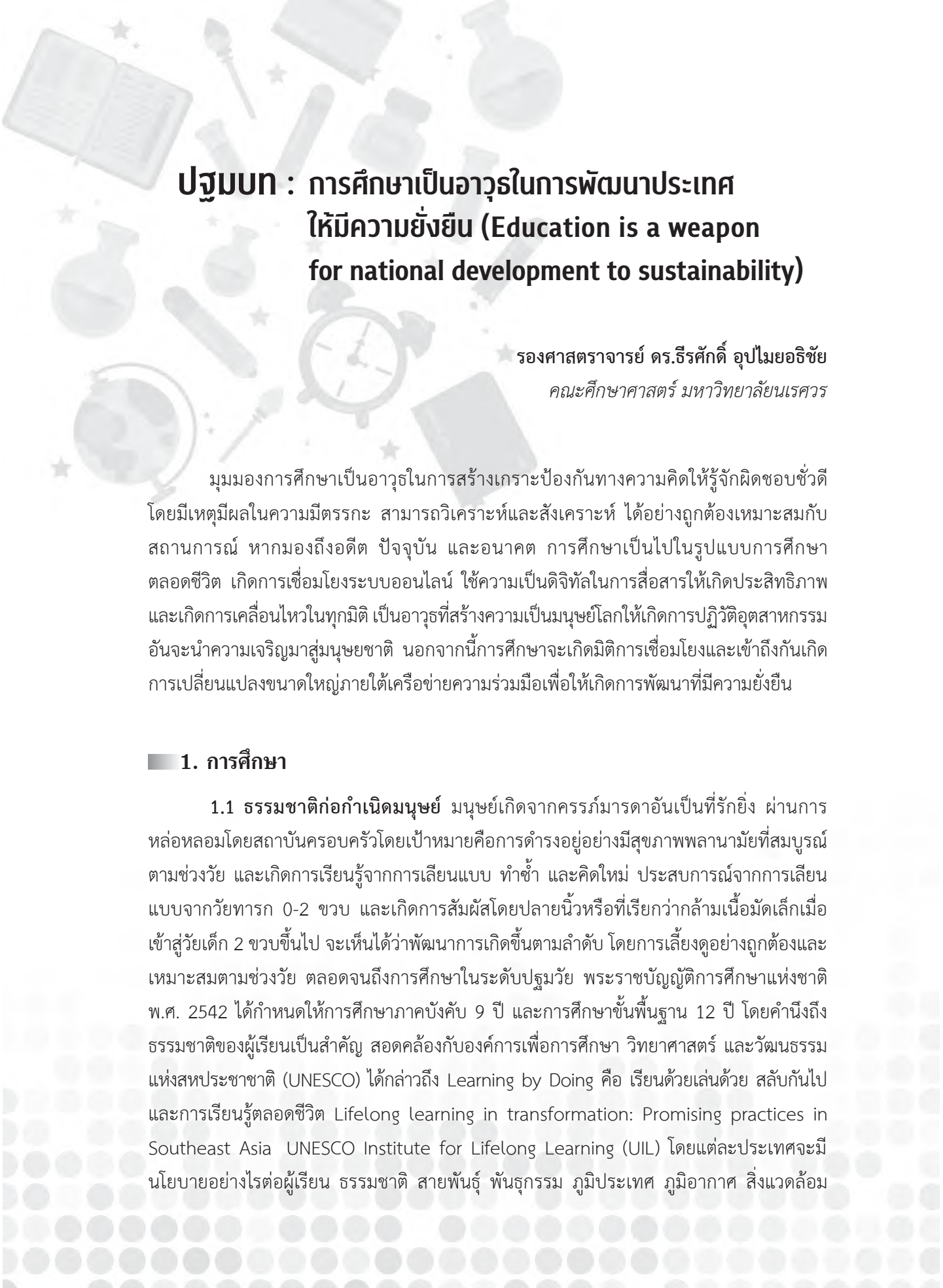
คำนำ

สารบัญ

ปฐมบท : การศึกษาเป็นอาวุธในการพัฒนาประเทศให้มีความยั่งยืน (Education is a weapon for national development to sustainability)	1
1. การศึกษา	1
2. การพัฒนา	11
3. บทบาทของการศึกษาเพื่อการพัฒนาประเทศให้มีความยั่งยืน	19
4. การศึกษาเป็นอาวุธ	24
สรุป	36
บรรณานุกรม	37
บทที่ 1 ขีปนาวุธทางการศึกษา : ภาพฉายของการศึกษาตลอดชีวิต (Educational Missile: Projection for Lifelong Education)	41
1.1 เสาหลักการศึกษาตลอดชีวิต	42
1.2 ลักษณะของการศึกษาตลอดชีวิต : ลักษณะแบบองค์รวม	43
1.3 ภาพฉายของการจัดการศึกษาตลอดชีวิต	46
1.4 ความผันผวนที่มีผลต่อการศึกษาตลอดชีวิต	47
1.5 ภาพฉายเชิงอนาคตของการศึกษาตลอดชีวิต	48
1.6 การศึกษาตลอดชีวิต : ขีปนาวุธพลังสร้างสรรค์ของสังคม	50
1.7 สิ่งที่ต้องการศึกษาตลอดชีวิตต้องทบทวน	52
1.8 แนวโน้มองค์ประกอบของการศึกษาตลอดชีวิตเพื่อพัฒนาสังคม คุณภาพชีวิตที่ยั่งยืน	54
1.9 การศึกษาตลอดชีวิต : ประสิทธิภาพการดำเนินการในอนาคต	56
สรุป	58
บรรณานุกรม	59

บทที่ 2 อำนาจทางการศึกษา : อีกหนึ่งขีปนาวุธการพัฒนาคุณภาพชีวิตที่ยั่งยืน	61
(Power of Education: Another Missile to Develop a Sustainable Quality of Life)	
2.1 วาทกรรมของการพัฒนา : สื่อสัญญาจากรัฐธรรมนูญ	61
2.2 อำนาจทางการศึกษา : ปัจจัยการสร้างคุณภาพของผู้เรียน	64
2.3 การสร้างคุณค่าในบริบทของอำนาจทางการศึกษา	66
2.4 มิติของการศึกษาและการพัฒนาที่มั่นคง	67
2.5 อำนาจทางด้านวิชาชีพครู : บทเรียนและการถอดรหัส	69
สรุป	73
บรรณานุกรม	74
 บทที่ 3 นวัตกรรมิการบริหารการศึกษาในโลกเปลี่ยนผ่าน	 75
(Innovative of Educational Administration in Transformative Era)	
3.1 นวัตกรรมิการบริหารการศึกษาใน BANI World	76
3.2 นวัตกรรมิการบริหารตามแนวคิดแบบแอจีล (Agile)	79
3.3 นวัตกรรมิการบริหารตามแนวคิดแบบลีน (Lean)	84
3.4 นวัตกรรมิการบริหารตามแนวคิดภควันตภาพ (Ubiquitous)	92
สรุป	100
บรรณานุกรม	102
 บทที่ 4 ภาวะผู้นำเชิงสมดุล : ศาสตร์อาวุธที่สำคัญขององค์กรทางการศึกษา	 105
ในยุค VUCA และ BANI	
(Balanced Leadership: An Essential Weapon of Educational Organizations in the VUCA and BANI Era)	
4.1 องค์กรทางการศึกษากับบทบาทที่ทำลายในโลกที่เปลี่ยนแปลงไป	107
4.2 ภาวะผู้นำแบบต่าง ๆ และกระบวนการที่สคัญของภาวะผู้นำทางการศึกษา	108
4.3 ภาวะผู้นำเชิงสมดุล : ศาสตร์อาวุธสคัญทางการศึกษา	109
4.4 นวัตกรรมิองค์ประกอบที่สคัญของภาวะผู้นำเชิงสมดุลในยุค VUCA และ BANI	111
4.5 ภาวะผู้นำเชิงสมดุลและการขับเคลื่อนองค์กรทางการศึกษาในยุค VUCA และ BANI : แนวคิดสู่การปฏิบัติ	115
สรุป	117
บรรณานุกรม	118

บทที่ 5 สถาบันอุดมศึกษากับการพัฒนาที่ยั่งยืน	121
(Higher Education and Sustainable Development)	
5.1 ปรัชญาของการอุดมศึกษา	122
5.2 นโยบายและยุทธศาสตร์การอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม พ.ศ. 2563-2570 ของกระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม	123
5.3 หลักการ แนวคิด และทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาที่ยั่งยืน	127
5.4 การจัดอันดับมหาวิทยาลัยระดับโลกที่มีการดำเนินงานเพื่อสนับสนุน เป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (Sustainable Development Goals: SDGs)	136
สรุป	139
บรรณานุกรม	140
บทที่ 6 การศึกษาตามหลักพระพุทธศาสนา : ศาตราชนะมาร	143
(Education According to Buddhist Principles: Weapons Defeat the Devil)	
6.1 พระพุทธศาสนากับการศึกษา	143
6.2 ฐานแนวคิดทฤษฎีพระพุทธศาสนากับการศึกษา	144
6.3 บริบทคาถาชนะมาร	149
6.4 การศึกษาที่สมบูรณ์ภายใต้บริบทพระพุทธศาสนา	150
6.5 คติธรรมคนดีนำความรู้	151
สรุป	154
บรรณานุกรม	155
ดัชนี	157
ประวัติผู้เขียน	159

ปฐมบท : การศึกษาเป็นอาวุธในการพัฒนาประเทศ ให้มีความยั่งยืน (Education is a weapon for national development to sustainability)

รองศาสตราจารย์ ดร.ธีรศักดิ์ อุปไมยอริชัย

คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร

มุมมองการศึกษาเป็นอาวุธในการสร้างเกราะป้องกันทางความคิดให้รู้จักผิดชอบชั่วดี โดยมีเหตุผลในความสำเร็จ สามารถวิเคราะห์และสังเคราะห์ ได้อย่างถูกต้องเหมาะสมกับสถานการณ์ หากมองถึงอดีต ปัจจุบัน และอนาคต การศึกษาเป็นไปในรูปแบบการศึกษาตลอดชีวิต เกิดการเชื่อมโยงระบบออนไลน์ ใช้ความเป็นดิจิทัลในการสื่อสารให้เกิดประสิทธิภาพ และเกิดการเคลื่อนไหวในทุกมิติ เป็นอาวุธที่สร้างความเป็นมนุษย์โลกให้เกิดการปฏิวัติอุตสาหกรรม อันจะนำความเจริญมาสู่มนุษยชาติ นอกจากนี้การศึกษาจะเกิดมิติการเชื่อมโยงและเข้าถึงกันเกิดการเปลี่ยนแปลงขนาดใหญ่ภายใต้เครือข่ายความร่วมมือเพื่อให้เกิดการพัฒนาที่มีความยั่งยืน

1. การศึกษา

1.1 ธรรมชาติก่อกำเนิดมนุษย์ มนุษย์เกิดจากกรรมมารดาอันเป็นที่รักยิ่ง ผ่านการหล่อหลอมโดยสถาบันครอบครัวโดยเป้าหมายคือการดำรงอยู่อย่างมีสุขภาพพลานามัยที่สมบูรณ์ตามช่วงวัย และเกิดการเรียนรู้จากการเลียนแบบ ทำซ้ำ และคิดใหม่ ประสบการณ์จากการเลียนแบบจากวัยทารก 0-2 ขวบ และเกิดการสัมผัสโดยปลายนิ้วหรือที่เรียกว่าล้ามเนื้อมัดเล็กเมื่อเข้าสู่วัยเด็ก 2 ขวบขึ้นไป จะเห็นได้ว่าพัฒนาการเกิดขึ้นตามลำดับ โดยการเลี้ยงดูอย่างถูกต้องและเหมาะสมตามช่วงวัย ตลอดจนถึงการศึกษาในระดับปฐมวัย พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ได้กำหนดให้การศึกษาภาคบังคับ 9 ปี และการศึกษาขั้นพื้นฐาน 12 ปี โดยคำนึงถึงธรรมชาติของผู้เรียนเป็นสำคัญ สอดคล้องกับองค์การเพื่อการศึกษา วิทยาศาสตร์ และวัฒนธรรมแห่งสหประชาชาติ (UNESCO) ได้กล่าวถึง Learning by Doing คือ เรียนด้วยเล่นด้วย สลับกันไป และการเรียนรู้ตลอดชีวิต Lifelong learning in transformation: Promising practices in Southeast Asia UNESCO Institute for Lifelong Learning (UIL) โดยแต่ละประเทศจะมีนโยบายอย่างไรต่อผู้เรียน ธรรมชาติ สายพันธุ์ พันธุกรรม ภูมิประเทศ ภูมิอากาศ สิ่งแวดล้อม

งบประมาณทางเศรษฐกิจ หรือปัจจัยอื่น ๆ มีผลต่อการจัดการศึกษาทั้งสิ้น หากมองถึงธรรมชาติ ดิน ฟ้า อากาศ ย่อมมีความแตกต่างกันไปตามบริบท การชนะธรรมชาติด้วยมนุษย์มีหลายปัจจัย เพื่อสนองความต้องการตามปัจจัย 4 หรือกระทั่งปัจจุบันด้วยการเอาชนะเทคโนโลยีทั้งที่มนุษย์ เป็นผู้ผลิตปัญญาประดิษฐ์ขึ้นมาเอง เมื่อศึกษาในอดีตพบว่า สมัยกรีกและโรมันมีการแสวงหา ปรัชญาเมธีและมีการตั้งสำนัก เพลโต Academy หรือ อริสโตเติล Lyceum ในอดีต โดยศาสตราจารย์ วิจิตร ศรีสะอ้าน ได้กล่าวว่ามีคนเคยไปถามเพลโตว่า Great Education เป็นอย่างไร เพลโต ตอบว่า Great Education คือ Education ที่ทำให้คนเป็นคนดี เป็น Goodman แล้วก็ถามต่อว่า Goodman คืออย่างไรถึงจะต้องผลิตคนให้เป็นคนดี ก็บอกว่า Goodman acts nobly ก็คือ คนที่เป็นคนดีเขาจะทำในสิ่งที่ถูกต้องดีงาม เพราะฉะนั้น ถ้าทำอย่างนี้ก็เป็น Goodman แล้ว ในสมัยกรีกโบราณ วิชาที่ทำให้คนดีเป็นพื้นฐานสำคัญคือ ศิลปศาสตร์ 7 ประการ ซึ่งแบ่งเป็น 2 ระดับ ระดับต้นมี 3 วิชา ได้แก่ ไวยากรณ์ วาทศิลป์ ตรรกวิทยา และระดับที่ 2 มี 4 วิชา ได้แก่ เลขคณิต เรขาคณิต ดาราศาสตร์ และดนตรี โดยมีความเชื่อว่าคนไม่ว่าจะไปสู่วิชาไหนก็ต้องมี ศิลปศาสตร์ 7 ประการนี้ แนวคิดนี้ต่อเนื่องมาเป็นวิชา General Education (วิจิตร ศรีสะอ้าน, 2552)

1.2 การศึกษาเพื่อการมีงานทำ ความสำคัญของการศึกษาเพื่อมุ่งสู่การมีงานทำ อันหมายถึง การขับเคลื่อนนโยบายการจัดการศึกษาตั้งแต่แรกเกิดจนถึงระดับอุดมศึกษา การต่อยอดการศึกษา ตลอดชีวิต รวมถึงการมีงานทำในอาชีพ และการสร้างรายได้ในการประกอบอาชีพ (ธีรศักดิ์ อุปรมัย อุปมัยอริชัย ทิพรัตน์ สิทธิวงศ์ และสำราญ มีแจ้ง, 2566) จากการศึกษาข้อมูลโดยสำนักงานสถิติ แห่งชาติ บทสรุปสำหรับผู้บริหาร ได้สำรวจภาวะการทำงานของประชากรไตรมาสที่ 1 พ.ศ. 2567 เพื่อให้ทราบถึงภาวะการทำงานและการว่างงานของประชากร ผลการสำรวจพบว่า ผู้ที่มีอายุ ตั้งแต่ 15 ปีขึ้นไป มีจำนวนทั้งสิ้น 59.10 ล้านคน เป็นผู้อยู่ในกำลังแรงงาน 40.23 ล้านคน (ประกอบด้วยผู้มีงานทำ 39.58 ล้านคน ผู้ว่างงาน 0.41 ล้านคน และผู้รอฤดูกาล 0.24 ล้านคน) และ ผู้อยู่นอกกำลังแรงงาน 18.87 ล้านคน ประกอบด้วยเด็ก/ผู้สูงอายุ 5.63 ล้านคน ทำงานบ้าน 4.96 ล้านคน และอื่นๆอีก 8.28 ล้านคน เช่น ผู้เรียนหนังสือ (4.57 ล้านคน) ป่วย/พิการจนไม่สามารถ ทำงานได้ (1.55 ล้านคน) เกษียณอายุการทำงาน (1.04 ล้านคน) เมื่อเปรียบเทียบจำนวน ผู้มีงานทำ จำแนกตามกิจกรรมทางเศรษฐกิจ ไตรมาสที่ 1 ปี 2566 และ 2567 พบว่า จำนวน ผู้มีงานทำลดลง 0.05 ล้านคน (จาก 39.63 ล้านคน เป็น 39.58 ล้านคน) โดยภาคเกษตรกรรม มีจำนวนลดลง 0.66 ล้านคน (จาก 11.59 ล้านคน เป็น 10.93 ล้านคน) ส่วนนอกภาคเกษตรกรรม เพิ่มขึ้น 0.61 ล้านคน (จาก 28.04 ล้านคน เป็น 28.65 ล้านคน) เป็นการเพิ่มขึ้นในสาขา ที่พักแรมและบริการด้านอาหาร สาขาการขนส่งและสถานที่เก็บสินค้า สาขาการก่อสร้าง และสาขา การผลิต ส่วนสาขาที่ลดลง ได้แก่ สาขาบริหารราชการ การป้องกันประเทศและการประกันสังคม

ภาคบังคับ สาขาการขายส่งและการขายปลีก และสาขาการซ่อมแซมยานยนต์และจักรยานยนต์ สำหรับจำนวนผู้ว่างงานในไตรมาสที่ 1 พ.ศ. 2567 มีจำนวนทั้งสิ้น 4.08 แสนคน หรือคิดเป็น อัตราการว่างงาน ร้อยละ 1.0 ของกำลังแรงงานรวม เมื่อเปรียบเทียบกับช่วงเวลาเดียวกันของ ปี 2566 ผู้ว่างงานลดลง 0.13 แสนคน (จาก 4.21 แสนคน เป็น 4.08 แสนคน) (สำนักงานสถิติ แห่งชาติ, 2567)

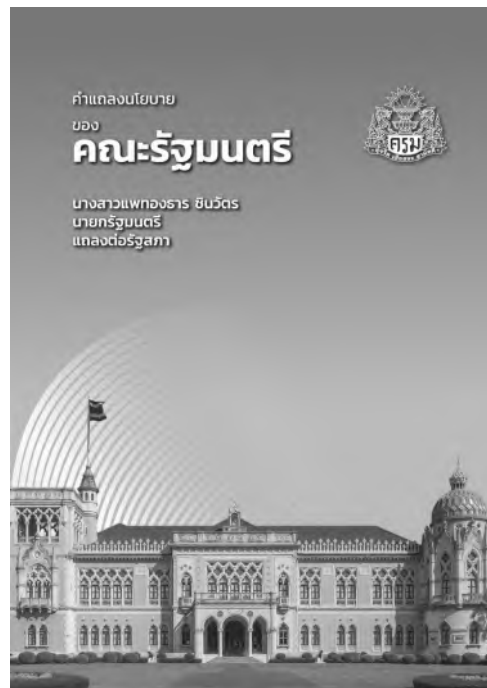
นอกจากนี้ สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (2565) ได้จัดทำแผน พัฒนาประชากร เพื่อการพัฒนาประเทศระยะยาว (พ.ศ. 2565-2580) โดยคำนึงถึงความเป็น ปัจจุบันในขณะที่ประเทศไทยมีอัตราเจริญพันธุ์รวมลดลงและประชากรมีอายุยืนยาวขึ้น เมื่อประชากรวัยเด็กและวัยแรงงานลดลงอย่างต่อเนื่อง ขณะที่ประชากรผู้สูงอายุเพิ่มสูงขึ้น ส่งผลให้ โครงสร้างประชากรไทยเปลี่ยนแปลงเป็นสังคมสูงวัยและมีผลกระทบต่อการพัฒนาประเทศในหลาย มิติ อาทิ การขาดแคลนแรงงานในอนาคต การเกิดธุรกิจใหม่เพื่อรองรับสังคมสูงวัย ประกอบด้วย 6 ยุทธศาสตร์หลัก ได้แก่ 1) การสร้างครอบครัวที่มีคุณภาพ และพัฒนาระบบที่เอื้อต่อการมี และเลี้ยงบุตร 2) การพัฒนาระดับผลิตภาพประชากร 3) การยกระดับความมั่นคงทางการเงิน 4) การสร้างเสริมสุขภาพ เพื่อลดการตายก่อนวัยอันควร และมีระบบดูแลระยะยาว ตลอดจนช่วง ท้ายของชีวิต 5) การสร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการดำรงชีวิตอย่างมีคุณภาพกับทุกกลุ่มวัย 6) การบริหารจัดการด้านการย้ายถิ่น โดยใช้กลไกสนับสนุนการดำเนินการศึกษาวิจัยสร้างองค์ ความรู้ และกระบวนการเรียนรู้เพื่อหนุนเสริมการขับเคลื่อนแผนพัฒนาประชากรไปสู่การปฏิบัติ โดยร่วมมือกับกองทุนประชากรแห่งสหประชาชาติ สถาบันการศึกษา และสถาบันวิจัย ในการพัฒนา องค์ความรู้ และงานวิจัย ที่จะช่วยสร้างกระบวนการเรียนรู้และการเผยแพร่ขยายผลให้เกิด ประโยชน์ ทั้งในระดับนโยบายและระดับปฏิบัติ รวมถึงสร้างเครือข่ายของนักวิชาการและ ผู้กำหนดนโยบาย ทั้งในระดับท้องถิ่น ระดับประเทศ และระดับนานาชาติ ให้เกิดการแลกเปลี่ยน เรียนรู้ และปรับเปลี่ยนนโยบายจากฐานข้อมูลและความรู้เชิงประจักษ์ (สำนักงานสภาพัฒนาการ เศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2565) ซึ่งจากคำแถลงนโยบายของคณะรัฐมนตรี ได้กล่าวว่า การเปลี่ยนแปลงของเทคโนโลยีแบบก้าวกระโดดได้สร้างความท้าทายให้กับความสามารถในการ แข่งขันของประเทศ และได้กลายเป็นตัวกำหนดภูมิทัศน์ทางเศรษฐกิจที่รัฐบาลจะต้องกำหนด ทิศทางในการพัฒนาจุดแข็งของประเทศ ลงทุนในโครงสร้างพื้นฐานที่จำเป็น เพื่อสร้างประโยชน์ ต่อคนทั้งประเทศ นอกจากความท้าทายเชิงปริมาณแล้ว การศึกษาของประเทศไทยยังมีความ ท้าทายเชิงคุณภาพ ที่ยังไม่สามารถผลิตบุคลากรให้ตอบสนองต่อความต้องการของเศรษฐกิจ รูปแบบใหม่ นักเรียน นักศึกษาที่เรียนจบใหม่ไม่สามารถหางานทำที่ตรงกับสายงานหรือจำเป็น ต้องทำงานในสายงานที่มีรายได้ต่ำกว่าความสามารถทางวิชาชีพในด้านการศึกษา รัฐบาลจะดำเนิน

นโยบายปฏิรูปการศึกษาและสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้ตลอดชีวิต มุ่งส่งเสริมให้เป็นคนดี มีวินัย ภูมิใจในชาติ รวมทั้งเสริมสร้างศักยภาพของผู้เรียนตามความถนัดส่งเสริมการอ่าน เพื่อสร้างอนาคต สร้างรายได้กระจายอำนาจการศึกษาให้ผู้เรียน ได้เข้าถึงการเรียนรู้อย่างทั่วถึง มีอุปกรณ์การเรียนรู้ที่เหมาะสมต่อผู้เรียนแต่ละวัย และใช้ระบบเทคโนโลยีการศึกษาสมัยใหม่ จัดทำหลักสูตรและให้คำแนะนำที่เหมาะสมกับความรู้ความสนใจของผู้เรียน ส่งเสริมงานวิจัยและพัฒนาทั้งในด้าน สังคมศาสตร์ (Social Science) ด้านวิทยาศาสตร์ประยุกต์ (Applied Science) และการวิจัย ขั้นแนวหน้า (Frontier Research) เพื่อต่อยอดให้เกิดการพัฒนาองค์ความรู้ เทคโนโลยีและนวัตกรรม โดยไม่ละเลยการศึกษาประวัติศาสตร์ความเป็นมาของประเทศ และการปลูกฝังความรักในสถาบันหลักของชาติ เพื่อให้มีความพร้อมต่อการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจ สังคม และการเมืองของโลกสมัยใหม่อย่างมีคุณธรรมและจริยธรรม (สำนักงานเลขาธิการคณะรัฐมนตรี, 2567)

ภาพที่ 1 แผนพัฒนาประชากร เพื่อการพัฒนาประเทศระยะยาว

ที่มา : สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (2565)

ภาพที่ 2 คำแถลงนโยบายของคณะรัฐมนตรี
ที่มา : สำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี (2567)

กรมการจัดหางาน กระทรวงแรงงานได้จัดทำหนังสือ “เส้นทางสู่อาชีพ 50 อาชีพตามเทรนด์นิยม” เพื่อให้มีความรู้เรื่องโลกอาชีพ และสถานการณ์ตลาดแรงงาน รวมทั้งส่งเสริมให้เกิดการอบรมในทักษะพื้นฐาน และทักษะเฉพาะทางเพื่อเป็นทางเลือกในการค้นหาและพัฒนาตนเองให้มีศักยภาพสูง ยกระดับฝีมือแรงงาน เพื่อส่งเสริมขีดความสามารถในการแข่งขันทางเศรษฐกิจ และด้านความมั่นคงที่ส่งเสริมคุณภาพชีวิตของกำลังแรงงานให้ดียิ่งขึ้น เพื่อเป็นกลไกสำคัญในการขับเคลื่อนประเทศให้ทัดเทียมนานาประเทศ ประกอบด้วยอาชีพ 1) ตัวแทนการท่องเที่ยว 2) นักอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม 3) นักเคมีปรุงยา 4) พนักงานขายสินค้าด้านความงาม 5) ครูสอนโยคะ 6) ครูฝึกส่วนตัว 7) วิศวกรคอมพิวเตอร์ 8) นักการตลาดดิจิทัล 9) ผู้ผลิตวัคซีนสำหรับสัตว์เลี้ยง 10) วิศวกรวางแผนการซ่อมบำรุงอากาศยาน 11) นักนิติวิทยาศาสตร์ 12) นักกฎหมายระหว่างประเทศ 13) นักวางแผนการเงิน 14) ผู้จัดการโครงการด้าน IT 15) ผู้เชี่ยวชาญ Big Data 16) นักวิทยาศาสตร์ข้อมูล 17) นักรีวิวลผลิตภัณฑ์ 18) นักวิทยาศาสตร์ด้านเครื่องสำอาง 19) นักออกแบบผลิตภัณฑ์ 20) เกษตรกรรุ่นใหม่ 21) นักเขียนบทความสื่อออนไลน์ 22) ผู้ประกอบการรุ่นใหม่ 23) วิศวกรขนส่งทางราง 24) นักสถิติประกันภัย 25) นักวางแผนการขนส่งและโลจิสติกส์ 26) นักออกแบบเกมคอมพิวเตอร์ 27) นักพัฒนาซอฟต์แวร์ 28) นักออกแบบและสร้างภาพเคลื่อนไหว 29) นักจัดงานอีเวนต์ 30) นักวาดภาพประกอบ 31) ผู้ดูแลและบริหารระบบเครือข่าย 32) นักทัศนมาตร 33) นักบำบัดด้านการฟังและการพูด 34) นักกีฏวิทยา 35) นักธรณีฟิสิกส์ 36) นักวิจัยทางวิทยาศาสตร์ 37) นักจิตวิทยาบำบัด 38) นักบำบัดน้ำเสีย 39) ผู้เชี่ยวชาญด้านการดูแลผิว 40) แพชั่นสไตลิสต์ 41) เจ้าของร้านอาหาร 42) ช่างเทคนิคควบคุมหุ่นยนต์ 43) ช่างเทคนิคแมคคาทรอนิกส์ 44) นักวิเคราะห์การลงทุน 45) นักวิทยาศาสตร์ด้านหุ่นยนต์ 46) นักพัฒนาแอปพลิเคชันบนแพลตฟอร์มเคลื่อนที่ 47) วิศวกรชีวการแพทย์ 48) ผู้บังคับอากาศยานไร้คนขับ 49) ผู้เชี่ยวชาญด้านแคดแคม 50) นักวิทยาศาสตร์สิ่งแวดล้อม (กรมการจัดหางาน, 2560)